

Koszty zaniechania informatyzacji

Wojciech Cellary

Katedra Technologii Informacyjnych
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Mansfelda 4, 60-854 Poznań
cellary@kti.ue.poznan.pl
www.kti.ue.poznan.pl

Ekonomiczne skutki informatyzacji

⇒ Obniżka kosztów

- po stronie obsługujących
- po stronie obsługiwanych

⇒ Rozwój

- możliwość prowadzenia działalności, której nie można prowadzić bez informatyzacji

Oba te aspekty dotyczą zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego

Obniżka kosztów

Obniżka kosztów wynika z eliminacji zbędnych czynności

⇒ **Eliminacja zbędnych czynności prowadzi do wzrostu wydajności pracy, a zatem do obniżki kosztów osobowych**

- albo **redukcja personelu** przy tych samych zadaniach
- albo przyjęcie przez ten sam personel **więcej zadań** (rozwój)

Eliminacja zbędnych czynności

**Gigantycznym rezerwuarem
zbędnych czynności
jest obsługa dokumentów papierowych**

- ⇒ **Przygotowanie** (drukowanie)
- ⇒ **Przesyłanie** (tradycyjna poczta lub biuro podawcze)
- ⇒ **Przyjmowanie** (ręczna rejestracja, potwierdzenia)
- ⇒ **Obieg** (mnożenie papierowych dokumentów)
- ⇒ **Archiwizowanie** (prawdopodobieństwo zgubienia akt)
- ⇒ **Wyszukiwanie** (mnożenie papierowych kopii)

Rewolucja

Na czym polega rewolucja e-dokumentu?

Rewolucja e-dokumentu

- ⇒ Rewolucja nie polega na tym, że zamiast obiegu dokumentów papierowych mamy obieg dokumentów elektronicznych
- ⇒ Rewolucja polega na tym, że **w ogóle nie ma obiegu dokumentów**
- ⇒ Zamiast obiegu dokumentów jest:

**system zarządzania
prawami dostępu do e-dokumentów
w repozytorium**

Wizja e-administracji

- ⇒ Wyobraźmy sobie, że wszystkie dokumenty będące w gestii wszystkich administracji publicznych są umieszczone w **jednej bazie danych**, choć rozproszonej na wielu komputerach połączonych przez sieć, najlepiej w chmurze
- ⇒ Wszystkie te dokumenty są przez Internet dostępne **zawsze i zewsząd, ale nie dla wszystkich**
- ⇒ W każdej sprawie rozpatrywanej przez administrację **dostęp** do wybranych dokumentów oraz prawo do tworzenia i modyfikacji dokumentów **mają ściśle określeni obywatele i urzędnicy** pełniący ściśle określone role

Eliminacja zbędnych czynności

**Jeden e-dokument, raz utworzony,
służy we wszystkich sprawach,
w których jest potrzebny**

⇒ Eliminacja

- Powielania – tworzenia kopii i odpisów, szczególnie powielania załączników
- Drukowania na każdym etapie
- Przesyłania tradycyjną pocztą lub przynoszenia i ręcznego potwierdzania
- Ręcznego rejestrowania
- Ręcznego archiwizowania
- Ręcznego wyszukiwania

Eliminacja 1

Najbardziej bezbolesna jest eliminacja redundancji

- ⇒ W **tradycyjnej (papierowej) administracji**, urzędnik z jednego urzędu **nie wie**, że inny urząd tej samej administracji **jest już w posiadaniu** potrzebnego dokumentu, więc żąda go od interesariusza, generując koszty
- ⇒ W **e-administracji** urzędnik będzie w stanie **samodzielnie** znaleźć **każdy** dokument wydany **kiedykolwiek** przez **dowolny** urząd

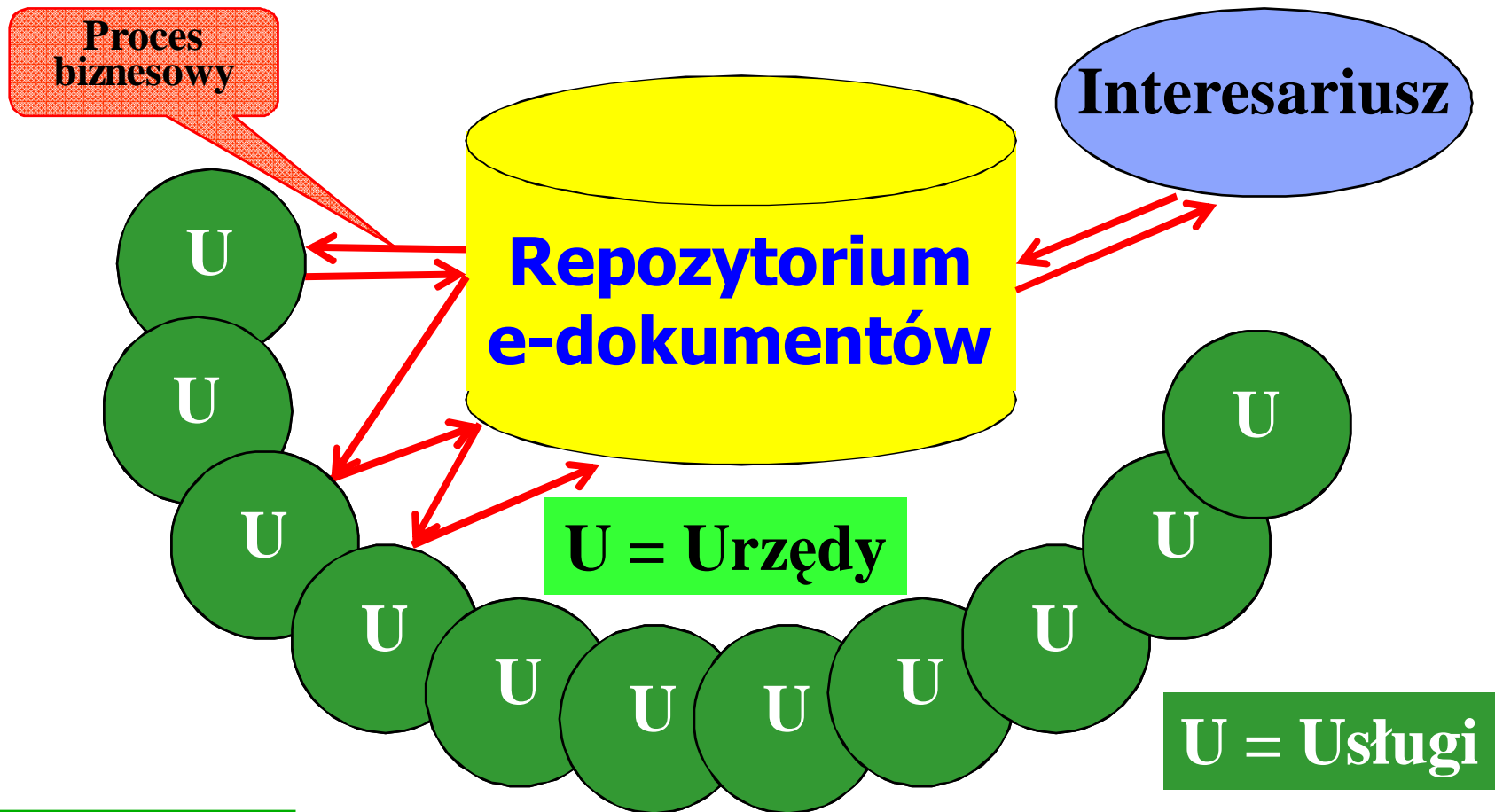
Eliminacja 2

Eliminacja ręcznego przetwarzania informacji

- ⇒ Jeśli jest znany **algorytm**, a dokumenty są **elektroniczne**, to ich przetwarzaniem powinny zajmować się **komputery**, a nie urzędnicy, bo to jest znacznie efektywniejsze
- ⇒ Urzędnicy powinni zajmować się
- tworzeniem algorytmów
  - obsługą wyjątków
  - podejmowaniem decyzji
  - opracowywaniem strategii

Eliminacja 3

Eliminacja pośredników

Nowa optymalizacja

- ⇒ Tradycyjnie: **mamy zbiór urzędów**, należy do nich **przypisać usługi administracyjne**
- ⇒ Obecne wyzwanie: **mamy zbiór usług administracyjnych**, należy do nich **dobrać urzędników**
- ⇒ Należy pamiętać:
  - usługi mogą (powinny) być **elektroniczne**
  - e-usługi mogą być świadczone z **dowolnego** geograficznie miejsca (i na rzecz interesariuszy, i na rzecz urzędników)
  - miejsca **przechowywania** e-dokumentów i ich **przetwarzania** mogą być **różne**
  - miejsca **przynoszenia** papierowych dokumentów przez interesariuszy w celu ich zeskanowania i miejsca **przetwarzania** e-dokumentów mogą być **różne**

Nowa architektura

Chmura

(sprzęt, oprogramowanie i dane)

**Urzednicy:
podejmowanie decyzji**

**odmiejscowieni,
teleobecność**

**Punkty dostępu
fizycznego do usług
(skanowanie)**

**Jeden punkt dostępu
elektronicznego
do usług**

odmiejscowiony

**umiejscowione,
jeden punkt
dla wszystkich spraw**

Wniosek

**Obniżkę kosztów administracji
można uzyskać
nie przez dodawanie
komputerów do urzędników
w obecnej strukturze urzędów,
tylko przez przejście
na nową architekturę usługową**

Zadanie dla ekonomistów

**Zadaniem ekonomistów jest obliczenie,
jak duże oszczędności
w kosztach funkcjonowania administracji
może przynieść jej nowa architektura**

Ekonomiczne skutki informatyzacji

Plan wystąpienia

⇒ **Obniżka kosztów**

- po stronie obsługujących
- po stronie obsługiwanych

⇒ **Rozwój**

- możliwość prowadzenia działalności, której nie można prowadzić bez informatyzacji

Przykład
kosztu SPOŁECZNEGO
braku e-administracji

**Oszacujmy z grubsza
graniczne straty społeczne
wynikające ze zbierania deklaracji PIT
na papierze**

Składanie PIT-ów

Bez komputera

- ⇒ Dojazd do Urzędu Skarbowego w celu pobrania formularzy PIT – **30 minut**
- ⇒ Oczekiwanie na informację od urzędnika, które formularze pobrać – **10 minut**
- ⇒ Powrót do domu – **30 minut**
- ⇒ Wypełnienie formularzy – **60 minut**
- ⇒ Dojazd do Urzędu Skarbowego w celu złożenia PIT-u – **30 minut**
- ⇒ Oczekiwanie na stempel od urzędnika – **20 minut**
- ⇒ Powrót do domu – **30 minut**
- ⇒ **ŁĄCZNY CZAS: 3:50 GODZINY**

Przez komputer

- ⇒ Uruchomienie komputera – **2 minuty**
- ⇒ Logowanie do witryny Urzędu Skarbowego – **1 minuta**
- ⇒ Wypełnienie formularza PIT na WWW – **20 minut**
- ⇒ Wysłanie danych – **0 minut**
- ⇒ **ŁĄCZNY CZAS: 23 MINUTY**

Porównanie kosztów składania PIT-ów

Obliczenie granicznych strat

1. Wszyscy podatnicy samodzielnie składają PIT w urzędach
2. Wszyscy podatnicy składają PIT przez Internet

- ⇒ Różnica w czasie w minutach – 187
- ⇒ Różnica w czasie w godzinach – 3,12
- ⇒ Liczba podatników – 25 mln
- ⇒ Łączna liczba przepracowanych godzin – 78 mln
- ⇒ Łączna liczba miesięcy pracy – 490 tys
- ⇒ Średnie wynagrodzenie (GUS) – 3200 zł

Graniczna strata – 1,5 miliarda złotych rocznie

Koszty społeczne

- ⇒ Te 1,5 miliarda złotych to nie są **koszty budżetowe**, tylko **koszty społeczne**
- ⇒ Ich obniżka wynika tylko z **odpowiedzialności społecznej** ministra finansów (troskę o jakość życia obywateli i efektywność przedsiębiorstw), a nie jego troski o **budżet**
- ⇒ Może dlatego **dwadzieścia lat** zabrało MF wdrożenie systemu składania PIT-ów drogą elektroniczną, a nadal niewystarczająco go promuje
- ⇒ Tylko **1 mln podatników**, czyli 4%, złożyło PIT przez Internet, choć **internautów** w Polsce jest **16 milionów**

Całkowity koszt społeczny

Ekonomiści powinni policzyć w podobny sposób koszt składania **wszystkich papierowych dokumentów:**

- ⇒ przez **wszystkich** obywateli oraz
- ⇒ **wszystkie** przedsiębiorstwa polskie
- ⇒ do **wszystkich** urzędów w kraju
- ⇒ we **wszystkich** sprawach

Liczby wyjdą **ASTRONOMICZNE !!!**

**To jest SPOŁECZNY koszt
zaniechania informatyzacji**

Ekonomiczne skutki informatyzacji

Plan wystąpienia

⇒ Obniżka kosztów

- po stronie obsługujących
- po stronie obsługiwanych

⇒ **Rozwój**

- możliwość prowadzenia działalności, której nie można prowadzić bez informatyzacji

Rozwój

Jakiej działalności nie można prowadzić bez informatyzacji?

- ⇒ **Czas**   jeśli czas tradycyjnej realizacji procesów biznesowych jest zbyt długi
- ⇒ **Koszty**   jeśli koszty tradycyjnej realizacji procesów biznesowych są zbyt wysokie
- ⇒ **Geografia**   jeśli procesy biznesowe muszą być niezależne od odległości geograficznych
- ⇒ **Automatyczna reakcja**   jeśli procesy biznesowe wymagają automatycznej reakcji na sygnał inicjujący
- ⇒ **Eksploracja wiedzy**   jeśli procesy biznesowe wymagają eksploracji wiedzy

Dwa przykłady

- ⇒ Wdrożenie **Błękitnej Linii** w TPSA (klęska)
- ⇒ Wdrożenie **e-Sądu** (sukces)

W obu przypadkach mechanizm był ten sam

- ⇒ Koszty i czas tradycyjnej realizacji procesów biznesowych był tak duży, że interesariusze ich **nie podejmowali** godząc się ze stratami
- ⇒ Przejście na formę elektroniczną spowodowało **eksplozję popytu** na usługi
- ⇒ W obu przykładach celem była **jakość**
- ⇒ Ten sam mechanizm może też być motorem **sprzedaży** usług, czyli rozwoju gospodarczego

Usługi e-administracji otwarte na biznes

**Usługi e-administracji
muszą być zaprojektowane tak,
aby biznes na ich podstawie mógł oferować:**

- ⇒ usługi zintegrowane
- ⇒ usługi mieszane
- ⇒ usługi dodane

**e-Gospodarka
oparta na
wiedzy**

**Rozwój gospodarczy
w najbardziej pożądanym
sektorze wiedzy**

Dwa motory rozwoju gospodarczego w sferze e-usług

- 1. Łatwość uzyskania usługi**
- 2. Usługi oparte na nowej wiedzy**
  - ekstrakcja wiedzy
  - eksploracja wiedzy

Ekstrakcja i eksploracja wiedzy

- ⇒ Wiedza wynika z **kojarzenia faktów** i **wyciągania wniosków**
- ⇒ Wiedza może mieć charakter **deterministyczny** lub **probabilistyczny** – oba rodzaje są użyteczne
- ⇒ Na podstawie **baz danych** będących w gestii **administracji**, zawierających opisy ogromnej liczby faktów, jest możliwa automatyczna:
  - **ekstrakcja wiedzy** – wydedukowanie faktów, które nie są jawnie zapisane w bazach danych
  - **eksploracja danych i wiedzy** – poznanie nowych zależności między faktami i praw rządzących ich ewolucją

Nowa wiedza

- ⇒ **Nowa wiedza** wydobywana z baz danych i repozytoriów dokumentów będących w gestii administracji może być źródłem **komercyjnych e-usług**, które bezpośrednio i pośrednio przyczyniają się do wzrostu gospodarczego
- ⇒ Największym problemem jest jednak możliwość **naruszanie prywatności**

Dylemat

Czy ewentualne **naruszenie prywatności** przez **ekstrakcję i eksplorację** wiedzy będzie z **korzyścią** czy **stratą** dla obywateli i przedsiębiorstw?

Ekonomia + nowe technologie informatyczne
versus
normy społeczne

Wnioski

- ⇒ W Polsce **arbitralnie** przeznaczają się duże środki na informatyzację opierając się na **wierze**, że przyniesie ona korzyści
- ⇒ Zadaniem ekonomistów jest jednak **policzenie**:
  - jakie będą te **korzyści**
  - i jakie są **koszty zaniechania** informatyzacji

Ekonomiści do Excela!!!

Dziękuję

Wojciech Cellary